

Motion till riksdagen 2025/26:4220

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:301 Skärpta villkor för anhöriginvandring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen med undantag för regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i de delar det avser 5 kap. 3 g, 18 och 18 b §§.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att gifta barn ska omfattas av rätten till familjeåterförening och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om eventuella följdändringar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa en bestämmelse i utlänningslagen (2005:716) med innebörden att den som har fått uppehållstillstånd på anknytning till någon av sina föräldrar innan 21 års ålder ska kunna få förlängt uppehållstillstånd på anknytning oavsett ålder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att återinföra bestämmelserna om särskilt ömmande omständigheter som avskaffades 2023 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen beslutar om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser med den lydelse som framgår av motionen.

Inledning

I propositionen föreslår regeringen skärpta villkor för anhöriginvandring. Förslagen innebär att reglerna om vem som kan beviljas uppehållstillstånd som anhörig anpassas till EU:s rättsliga miniminivåer. Det ska gälla skilda regler i fråga om möjligheten att vara anknytningsperson för svenska medborgare, andra nordiska medborgare och personer med permanent uppehållsrätt respektive för personer med uppehållstillstånd.

För att uppehållstillstånd ska kunna beviljas på grund av anknytning till en person som har tidsbegränsat uppehållstillstånd ska det som huvudregel krävas att anknytningspersonen har vistats med uppehållstillstånd i Sverige sedan minst två år. Undantag ska bl.a. gälla för ensamkommande barn och för flyktingar i vissa situationer.

De försörjningskrav som gäller vid anhöriginvandring ska skärpas. Bland annat ska försörjningskrav gälla i fler situationer. Kravet ska gälla även vid en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.

Reglerna om uppehållstillstånd för nära anhöriga utanför kärnfamiljen ska bli bättre anpassade för förlängningssituationer. Det innebär bl.a. att den som är under 21 år och tidigare har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning som barn, men som fyllt 18 år, ska kunna beviljas uppehållstillstånd.

Det föreslås också att möjligheterna för vissa anhöriginvandrare att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige tillfälligt ska utökas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.

Ytterligare ett steg i regeringens utvisningspolitik

Propositionen är ännu en del av den här regeringens utvisningspolitik. Genom förslagen kommer fler familjer tvingas att leva skilda från varandra, och fler som lever tillsammans här kommer att skiljas åt när kraven för att få stanna och leva tillsammans skärps. Det är dåligt för integrationen, för sammanhållningen i samhället och det är dåligt för Sverige.

I propositionen lämnar regeringen också förslag för att åtgärda problemen som tonårsutvisningarna skapat för regeringen. Det är välkommet, men förslagen är otillräckliga. Kraven från en kraftig folklig opinion, människorättsorganisationer och riksdagens oppositionspartier, anförda av Vänsterpartiet, har tvingat regeringen att agera. I vissa fall kommer förslagen innebära verklig och avgörande skillnad, i andra fall kommer det innebära en möjlighet att stanna i Sverige något längre för att sedan

utvisas och i ytterligare andra fall är regeringens tidsgränser och ramar för snäva. På så vis liknar förslaget i propositionen den av regeringen så kritiserade gymnasielagen. Förslagen tycks därför snarare syfta till att åtgärda det problem tonårsutvisningarna är för regeringen, och inte det problem de är för de som utvisas och för samhället i stort. Sammantaget kommer dessa förslag ändå att innebära steg i rätt riktning varför Vänsterpartiet står bakom dem.

Nej till ytterligare familjesplittring

Nedan redogör vi mer ingående för Vänsterpartiets synpunkter på regeringens förslag.

Reglerna om anhöriginvandring skärps och anpassas till EU:s miniminivå

Regeringens samlade förslag om att skärpa reglerna för anhöriginvandring och anpassa svensk rätt till EU:s absoluta miniminivå utgör ett centralt led i en bredare omläggning av migrationspolitiken där rätten till familjeliv successivt försvagas till förmån för restriktiva styrningsambitioner.

Regeringens uttryckliga ambition att lägga svensk lagstiftning på EU:s lägstanivå innebär ett principiellt vägval där Sverige frivilligt avstår från att upprätthålla ett starkare skydd för familjelivet än vad som minimalt krävs.

Vänsterpartiet avvisar denna inriktning och konstaterar återigen att regeringens politik innebär ett paradigmskifte där familjeåterförening i allt högre grad betraktas som ett migrationspolitiskt undantag snarare än en rättighet. Vi anser i stället att rätten till familjeliv ska stärkas och att tidigare skärpningar successivt bör rullas tillbaka. En mer generös tillämpning av EU:s familjeåterföreningsdirektiv är ett uttryck för en ambition att värna internationella åtaganden och mänskliga rättigheter i praktiken.

Vår kritik delas av flera remissinstanser. Bland annat Asylrättscentrum, Civil Rights Defenders, Institutet för mänskliga rättigheter och Sveriges advokatsamfund framhåller samstämmigt att förslagen riskerar att stå i konflikt med Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och EU:s familjeåterföreningsdirektiv. Samtliga betonar att familjeåterförening är en grundläggande mänsklig rättighet och att Sverige inte bör lägga sig på miniminivå när det gäller skyddet för familjelivet.

Begränsning av vilka anhöriga som omfattas av uppehållstillstånd

Regeringen föreslår en betydande begränsning av vilka anhöriga som ska omfattas av rätten till uppehållstillstånd, i syfte att anpassa regelverket till EU:s miniminivå.

Vänsterpartiet avvisar denna inriktning och framhåller att familjebegreppet i migrationsrätten inte kan reduceras till en snäv administrativ kärnfamiljsmodell.

För människor som flytt från krig, förföljelse eller andra humanitära katastrofer kan familjeband till vuxna barn, äldre föräldrar eller andra beroendeförhållanden vara avgörande. Att dessa relationer inte erkänns i lagstiftningen riskerar att leda till långvarig eller permanent familjesplittring, vilket står i direkt konflikt med rätten till familjeliv enligt Europakonventionen.

Remissinstanserna delar i stor utsträckning denna kritik. Asylrättscentrum framhåller att begränsningen slår oproportionerligt hårt mot utsatta grupper och riskerar att skapa långvariga separationer. Civil Rights Defenders understryker att även relationer som uppstått under flykt eller i tredje land måste kunna erkännas, medan Sveriges advokatsamfund varnar för diskriminerande effekter och rättsosäker tillämpning.

Två års väntetid för familjeåterförening

Förslaget om en generell tvåårig väntetid för anhöriginvandring för personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd innebär en långtgående inskränkning av rätten till familjeliv och innebär i praktiken att familjer hålls åtskilda under lång tid.

Regeringen motiverar förslaget med integrationspolitiska skäl. Vänsterpartiet ifrågasätter logiken bakom regeringens resonemang och konstaterar att det saknas empiriskt stöd för att långvarig familjesplittring leder till bättre etablering. Tvärtom visar både forskning och erfarenhet att trygghet, stabilitet och närhet till familjen är centrala för integration.

Remissinstanserna är åter samstämmiga i sin kritik. Asylrättscentrum pekar på risker för psykisk ohälsa, familjesplittring och försämrad integration. Civil Rights Defenders framhåller att förslaget utgör ett oproportionerligt intrång i rätten till familjeliv. Institutet för mänskliga rättigheter varnar för att reformerna sammantaget riskerar att urholka skyddet för familjelivet, medan Sveriges advokatsamfund ifrågasätter förenligheten med Europakonventionen och EU-rätten.

Vänsterpartiet anser att familjeåterförening ska ske skyndsamt och att väntetider som politiskt styrmedel är oförenliga med en rättighetsbaserad migrationspolitik.

Ett skärpt försörjningskrav

Förslaget om kraftigt skärpta försörjningskrav vid anhöriginvandring innebär att rätten till familjeliv i praktiken villkoras av inkomst och bostadsstandard, vilket innebär en övergång till en ekonomiskt selektiv migrationspolitik.

Regeringen motiverar förslaget med integrationspolitiska argument. Vänsterpartiet delar inte denna analys. Vi anser att trygghet och familjesammanhang snarare är en förutsättning för integration än ett hinder. Osäkerhet, ekonomisk press och långvarig familjesplittring riskerar i stället att försvåra etablering.

Remissinstanserna är tydligt kritiska. Asylrättscentrum pekar på att låginkomsttagare, kvinnor och personer med osäkra anställningar riskerar att utestängas. Civil Rights Defenders anser att förslaget innebär ett oproportionerligt intrång i rätten till familjeliv. Institutet för mänskliga rättigheter varnar för samlade effekter av flera skärpningar, medan Advokatsamfundet kritiserar att kraven även ska kunna gälla vid förlängning av uppehållstillstånd, vilket skapar permanent osäkerhet.

Vänsterpartiet anser att detta innebär en oacceptabel ordning där grundläggande rättigheter görs beroende av arbetsmarknadens villkor och bostadsmarknadens brister. Rätten till familjeliv ska inte villkoras av inkomst eller bostadssituation.

Skärpt vandelsprövning

Förslaget om skärpt vandelsprövning i ärenden om anhöriginvandring innebär en utvidgning av lämplighetsbedömningar där vaga och svårdefinierade kriterier riskerar att få avgörande betydelse för rätten till familjeliv.

Regeringen motiverar förslaget med behov av ökad samhällsordning och kontroll. Vänsterpartiet anser att detta innebär en förskjutning från rättighetsprövning till moraliserande bedömningar av individers livsföring, vilket riskerar att undergräva rättssäkerheten.

Remissinstanser som Advokatsamfundet och Civil Rights Defenders pekar på risk för godtycke, bristande proportionalitet och oförutsebarhet i tillämpningen. Institutet för mänskliga rättigheter varnar samtidigt för att den samlade effekten riskerar att urholka skyddet för familjelivet.

Vänsterpartiet anser att befintliga regler är tillräckliga för att hantera allvarliga fall och att förslaget därför framstår som en generell åtstramning snarare än en nödvändig reform.

Reglerna om fortsatt uppehållstillstånd skärps

Förslaget om skärpta regler för fortsatt uppehållstillstånd innebär i korthet att redan etablerade personer och familjer i Sverige får försämrade trygghet genom att deras rätt att stanna görs mer villkorad och osäker.

Regeringen föreslår att fortsatt uppehållstillstånd i högre grad ska vara beroende av att den enskilde uppfyller krav på försörjning och etablering i Sverige, och i vissa fall även uppfyller ett krav på vandel. Vänsterpartiet anser att detta innebär en grundläggande förskjutning där redan beviljade rättigheter blir föremål för återkommande omprövning, vilket strider mot kravet på rättssäker förutsebarhet.

Sveriges advokatsamfund varnar för att detta skapar permanent osäkerhet för familjer som redan etablerat sig. Civil Rights Defenders och Institutet för mänskliga rättigheter framhåller att reformpaketet sammantaget riskerar att underminera skyddet för privat- och familjeliv.

Vänsterpartiet anser att uppehållstillstånd måste utgöra en stabil grund för liv och etablering, inte ett osäkert och kontinuerligt omprövat system.

Skärpta krav för att bevisa biologiska släktskap

Förslaget om skärpta krav för att bevisa biologiskt släktskap i anhöriginvandringsärenden riskerar att försvåra familjeåterförening för människor på flykt där dokumentation ofta saknas.

Regeringen motiverar förslaget med behovet av att motverka identitetsmissbruk. Vänsterpartiet delar behovet av rättssäkra identitetsbedömningar men anser att migrationsrätten måste utgå från verkligheten för människor på flykt, där bevisning ofta inte kan presenteras i traditionell form.

Också Asylrättscentrum och Advokatsamfundet varnar för att skärpta krav riskerar att utestänga legitima familjer och att en ensidig betoning på biologiska band strider mot Europakonventionens bredare syn på familjeliv. Civil Rights Defenders framhåller även integritetsrisker vid ökad användning av DNA-analyser.

Vänsterpartiet anser att familjebegreppet måste omfatta både biologiska och sociala relationer och att barnets bästa alltid ska vara vägledande.

Sammantaget avslår Vänsterpartiet samtliga åtstramningar av rätten till familjeåterförening som föreslås i propositionen.

Riksdagen bör avslå prop. 2025/26:301 med undantag för regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i de delar det avser 5 kap. 3 g, 18 och 18 b §§. Detta bör riksdagen besluta.

Även gifta barn ska omfattas av rätten till familjeåterförening

Gällande bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd för föräldrar till skyddsbehövande barn innehåller krav på att barnet ska vara ogift för att det ska föreligga en rätt till

uppehållstillstånd för föräldern. Av EU-domstolens praxis framgår emellertid att något krav på att ett ensamkommande barn som är flykting ska vara ogift för att omfattas av en möjlighet till familjeåterförening med sin förälder inte får ställas upp (dom Belgische Staat, C230/21, EU:C:2022:887). Regeringen föreslår att detta krav tas bort.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens förslag. Eftersom Sverige varken tillåter eller erkänner barnäktenskap är den gällande ordningen där barnäktenskap innebär att barnet nekas att leva med sina föräldrar. Regeringens förslag är inbäddat i flera andra lagändringar som Vänsterpartiet inte står bakom och avslår. För att det även gifta barn ska omfattas av rätten till familjeåterförening krävas ändringar i nuvarande lagstiftning.

Regeringen bör återkomma med förslag om att gifta barn ska omfattas av rätten till familjeåterförening. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ytterligare följdändringar kan krävas med anledning av Vänsterpartiets förslag på hur propositionen ska hanteras.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om eventuella följdändringar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stoppa tonårsutvisningarna

Vänsterpartiet ser positivt på att regeringen föreslår vissa lättnader för unga vuxna som tidigare haft uppehållstillstånd som barn. Samtidigt framstår reformen som en begränsad justering i ett i övrigt kraftigt restriktivt reformpaket.

Förslaget syftar till att adressera de tonårsutvisningar som med all önskvärd tydlighet visat på de omfattande brister som finns i den svenska migrationspolitiken. Det är bra att regeringen agerar, även om det krävdes en oerhört hård press från stora delar av samhället för att regeringen skulle vakna. Tyvärr är detta förslag otillräckligt.

Tonårsutvisningarna är en konsekvens av åtstramningarna av migrationspolitiken. Att människor blir utvisade på orimliga grunder och under orimliga omständigheter är den faktiska och materiella innebörden av en ”stram migrationspolitik”. I första hand handlar det om övergången från permanenta till tillfälliga uppehållstillstånd och nedmonteringen av de humanitära ventilerna, det som i lagstiftningen kallas särskilt eller synnerligen ömmande omständigheter. Förändringar som Vänsterpartiet motsatt oss kraftigt under alla år. Om regeringen hade velat åtgärda tonårsutvisningarna på riktigt hade den kunnat adressera de verkliga problemen. Istället har regeringen valt en väg som inte kommer hjälpa alla drabbade, skjuta upp problemet för vissa och samtidigt

föreslå en lång rad skärpningar som kommer leda till ytterligare utvisningar av tonåringar och andra utsatta grupper.

Ta bort åldersgränsen för den som fått uppehållstillstånd på anknytning till förälder och återinför särskilt ömmande omständigheter

Regeringens förslag kommer i många fall innebära att utvisningen skjuts fram från 18-årsdagen till 21-årsdagen. För de flesta av oss är relationen mellan föräldrar och barn livslång, och det är orimligt att kräva att den ska avslutas oavsett om det beror på att barnet hunnit fylla 18 eller 21 år. Vänsterpartiet anser därför att den som har fått uppehållstillstånd på anknytning till någon av sina föräldrar innan 21 års ålder ska kunna få förlängt uppehållstillstånd på anknytning oavsett ålder, och utan något krav på särskilt beroendeförhållande.

Regeringen har inte heller lyckats presentera någon lösning för de som redan utvisats och lämnat Sverige på grund av nu gällande lagstiftning. Bland dem finns Darya och Donya som utvisats till Iran, vilket fått mycket medial uppmärksamhet. Vänsterpartiet har tillsammans med den övriga oppositionen krävt att regeringen agerar för dem och andra som är i liknande situation. Vi anser därför att utvidgningen av möjligheterna att förlänga ett uppehållstillstånd på grund av anknytning även bör omfatta de som redan har lämnat Sverige på grund av utvisning enligt tidigare lagstiftning, samt att det ska vara möjligt att söka om man befinner sig utanför Sverige.

Regeringen bör återkomma med förslag om att införa en bestämmelse i utlänningslagen (2005:716) med innebörden att den som har fått uppehållstillstånd på anknytning till någon av sina föräldrar innan 21 års ålder ska kunna få förlängt uppehållstillstånd på anknytning oavsett ålder, enligt beskrivningen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Införandet av en sådan bestämmelse skulle kunna medföra den oönskade situationen att personer som har uppehållstillstånd på denna grund förlorar sitt uppehållstillstånd när föräldrarna avlider. För att undvika sådana situationer behöver särskilt ömmande omständigheter återinföras i utlänningslagen. Den reglering av särskilt ömmande omständigheter som regeringen tog bort 2023 tog sikte på anknytning till Sverige och hade sannolikt lett till att en stor del av de unga som tonårsutvisats hade fått stanna.

Regeringen bör återkomma med förslag om att återinföra bestämmelserna om särskilt ömmande omständigheter som avskaffades 2023. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Behov av övergångsbestämmelser

Att regeringen inte föreslår några övergångsbestämmelser för så pass långtgående lagändringar med så kort ikraftträdande är anmärkningsvärt och ansvarslöst. Förslagen kommer att försämra barns möjlighet att leva med sina föräldrar, kränka rätten till familjeliv och splittra familjer som redan lever i Sverige. Utredningen som ligger bakom förslagen gör bedömningen att ett direkt ikraftträdande kan leda till att lika ärenden behandlas olika beroende på handläggningstid, att redan beredda ärenden kan behöva kompletteras, att belastningen på Migrationsverket kan väntas öka och att enskilda som överklagar beslut i enlighet med de äldre reglerna hamnar i ett sämre läge genom överklagandet. Trots det bedömer utredningen och regeringen att de nya reglerna bör tillämpas direkt, för att få snabbt genomslag.

Vänsterpartiet anser att människor ska kunna lita på att den här typen av livsavgörande myndighetsbeslut prövas likvärdigt och enligt förutsebara regler. Regeringen måste ta ett större ansvar för en fungerande och rättssäker lagstiftning.

Flera remissinstanser delar kritiken. Advokatsamfundet avstyrker att lagändringarna som huvudregel ska tillämpas utan övergångsbestämmelser, eftersom det leder till mindre förutsebarhet, mindre enhetlighet och mindre rättssäkerhet. Civil Rights Defenders menar att det strider mot likhetsprincipen att tillämpa olika regler på samtidigt inledda ärenden.

Vänsterpartiet menar att äldre bestämmelser som berör anhöriginvandring ska gälla för ärenden som har inletts före ikraftträdandet. Äldre bestämmelser ska också gälla vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Vi föreslår därför övergångsbestämmelser enligt nedan. Det innebär att riksdagen bör anta punkt 1, 2 och 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna och att punkterna bör formuleras enligt följande:

1. Äldre föreskrifter gäller för ärenden om ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning som inletts före ikraftträdandet.
2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut av ärenden om uppehållstillstånd på grund av anknytning som har meddelats före ikraftträdandet.
3. Övergångsbestämmelser bör inte gälla i ärenden som berör unga mellan 18-21 år ska kunna få uppehållstillstånd pga. anknytning samt tillfälligt utökade möjligheter för vissa anhöriginvandrare att ansöka om uppehållstillstånd inifrån Sverige.

Riksdagen bör besluta om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser med den lydelse som framgår av ovan.

Tony Haddou (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Gudrun Nordborg (V)

Jessica Wetterling (V)